

Bijlage G - Q&A- vragen en antwoorden als achtergrond bij de GR Aqualysis

Aan de hand een lijst van vragen en antwoorden wordt meer achtergrondinformatie gegeven bij de Aqualysis en de gemeenschappelijke regeling, waarmee de samenwerking tussen de deelnemende waterschappen en Aqualysis is geregeld.

1. Wat is Aqualysis?

Aqualysis is ons waterschapslaboratorium dat toegerust is met moderne analysetechnieken. Monsterneming, chemische analyse, bacteriologisch en hydrobiologisch onderzoek vormen de expertise. Professioneel, innovatief en dienstverlenend zijn de kwaliteiten die bij Aqualysis passen. Door korte lijnen geeft Aqualysis snel de juiste informatie en goed klantgericht advies. (bron website Aqualysis: www.aqualysis.nl)

2. Hoe is Aqualysis ontstaan?

Aqualysis is het resultaat van vijf samenwerkende waterschappen (Drents Overijsselse Delta, Vechtstromen, Rijn & IJssel, Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland). Deze vijf waterschappen zijn allen voor een gelijk deel eigenaar van Aqualysis met een eigen juridische entiteit (een gemeenschappelijke regeling / GR) en eigen bestuur. (www.aqualysis.nl)

In september 2013 heeft de Algemene Vergadering van Zuiderzeeland besloten om samen met de besturen van de andere betrokken waterschappen, een laboratoriumorganisatie op te richten per 1 januari 2014. Bij instemming van dit besluit werd de laboratoriumorganisatie nog genoemd het openbaar lichaam Waterschapslaboratorium Rijn Oost. Deze is per 1 januari 2014 van start gegaan onder de naam Aqualysis.

In de vergadering november 2015 heeft de Algemene Vergadering toestemming verleend aan het college van Dijkgraaf en Heemraden tot het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling Aqualysis in een bedrijfsvoeringsmodel (BVO; bedrijfsvoeringsorganisatie). Deze wijziging in de gemeenschappelijke regeling had drie doelen:

1. Een geactualiseerde gemeenschappelijke regeling die voldoet aan de Wet gemeenschappelijke regelingen.
2. Een eenvoudiger bestuursmodel voor Aqualysis (met één bestuurslaag).
3. Een vereenvoudiging van het dienstverleningsconcept (met name in de vereenvoudiging van opdrachtverlening aan Aqualysis).

De Wet Gemeenschappelijke R kent 5 verschijningsvormen. De GR Aqualysis is een zgn. bedrijfsvoerings- organisatie (BVO). Deze kenmerkt zich als een zelfstandige rechtspersoonlijkheid. Het kent slechts een bestuurslaag. Op die manier wordt bestuurlijke drukte deels voorkomen, en wordt de aansturing eenvoudiger. De taken in de samenwerking zijn per definitie beperkt tot uitvoering van taken welke wettelijke verantwoordelijkheden van het waterschap betreffen.

3. Wat is het doel en wat zijn de taken van Aqualysis?

Het doel en de taken van Aqualysis zijn opgeschreven in de Gemeenschappelijke Regeling Aqualysis, in artikel 2 en artikel 4.

Artikel 2: Belang

De regeling wordt getroffen ter gemeenschappelijke uitvoering van de laboratoriumactiviteiten van de waterschappen ter ondersteuning bij de uitoefening door de waterschappen van de taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet aan hen

zijn toegekend. Aqualysis kan, binnen zijn taken, daarbij als aankoopcentrale voor de waterschappen fungeren.

Artikel 4: Taken

1. Het bestuur van Aqualysis heeft tot taak het uitvoeren van:

- a. metalenonderzoek;
- b. microbiologisch onderzoek;
- c. anorganisch onderzoek;
- d. organisch onderzoek;
- e. monsterneming,
- f. hydrobiologisch onderzoek

Artikel 4 regelt de taken die de waterschappen kunnen neerleggen bij Aqualysis. De Wet op de gemeenschappelijke regelingen regelt de grondslag voor samenwerking tussen de op te richten organisatie en de openbare lichamen zoals het waterschap, waarvoor zij werkzaamheden gaat uitvoeren. Juridisch draagt het bestuur van Waterschap Zuiderzeeland een aantal taken (genoemde in artikel 4) over aan het bestuur van Aqualysis. Aqualysis moet zich beperken tot deze taken. Het mag duidelijk zijn dat het bestuur van Aqualysis deze taken niet zelf gaat uitvoeren, maar daarvoor een ambtelijke organisatie heeft die dit specifiek uitvoert.

Het artikel 4 regelt tevens een aantal zaken hoe de opdrachtgevende waterschappen en Aqualysis zorgen dat deze taken worden uitgevoerd.

Artikel 4 is niet een mandateringsbesluit of een delegatiebesluit waarin geregeld wordt hoe het bestuur van Aqualysis en directie (en de ambtelijke organisatie Aqualysis) bevoegdheden en verantwoordelijkheden regelen. Op deze onderlinge verhouding heeft een opdrachtgevend waterschap geen directe zeggenschap. Dit wordt besloten door het bestuur van Aqualysis.

4. Heeft Zuiderzeeland voor Aqualysis een eigen laboratorium gehad?

Waterschap Zuiderzeeland heeft vanaf haar ontstaan nooit een eigen laboratorium gehad. Voorafgaand aan de GR Aqualysis had Waterschap Zuiderzeeland als een samenwerking met enkele waterschappen voor laboratoriumonderzoek, waarbij de kosten, continuïteit en kwaliteit eveneens de uitgangspunten voor de samenwerking waren.

De huidige GR is een continuering van deze samenwerking in een andere rechtsvorm. Voorafgaand aan de vorming van de GR is een bedrijfsplan opgesteld waarin ook alternatieven zijn verkend, zoals aansluiten bij andere samenwerkingsverbanden of aanbesteden aan de markt.

Met de vorming van de GR Aqualysis hebben de deelnemende waterschappen (Drents Overijsselse Delta, Vechtstromen, Rijn & IJssel, Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland) hun voorkeur gegeven aan de huidige samenwerkingsregeling, waarin ze risicodragend participant zijn ten aanzien van de personele voorzieningen en mede-eigenaar t.a.v. financiële lasten en eigendommen van het laboratorium.

5. Als we nu voor de samenwerking rond Aqualysis een juridische vorm moeten kiezen op welke vorm komen we dan uit?

Op 16 februari 2021 heeft de Algemene Vergadering van Waterschap Zuiderzeeland een samenwerkingsstrategie vastgesteld waarin zij de kaders voor samenwerkingen heeft bepaald. In die samenwerkingsstrategie staat een beslisboom om te komen tot een keuze in de juridische vorm bij een samenwerking.

Deze samenwerking is tot stand gekomen voor de vaststelling van de samenwerkingsstrategie. Als we deze samenwerking zouden gaan vormgeven, dan komen we volgens de beslisboom uit op een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO).

Dit is dezelfde juridische vorm als we nu hebben voor de GR Aqualysis. De samenwerkingsvorm via een Gemeenschappelijke Regeling volgens een bedrijfsvoeringsorganisatie is in 2014 hoofdzakelijk gekozen, zodat er geen BTW verrekening tussen de deelnemers in de samenwerking plaatsvindt. Hier wordt gebruik gemaakt van de zgn. koepelvrijstelling in de BTW wetgeving. Dit voordeel willen we graag behouden.

Binnen de strategische verkenning Aqualysis (in 2022/2023) is nogmaals onderzocht of overgaan naar een andere juridische vorm voordelen biedt. Dat biedt het niet, een goede werking van de samenwerking wordt vooral bepaald door de governance en niet door de juridische vorm van de samenwerking. Waarbij governance het samenspel is tussen de verschillende deelnemers over de wijze van sturen en beheersen van de samenwerking en toezichthouden op Aqualysis, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van de doelstellingen, goed vorm te geven.

6. Kan Zuiderzeeland ook terugtreden uit samenwerking vanuit de GR Aqualysis?

De gemeenschappelijke regeling is voor onbepaalde tijd getroffen. In de regeling zijn artikelen opgenomen over toetreding (van een nieuwe deelnemer; artikel 27) en uittreding (van een deel deelnemend waterschap; artikel 28). Het college dat voornemens is uit te treden, maakt dit kenbaar aan het bestuur van Aqualysis. Die de overige deelnemende partijen op de hoogte stelt van het voornemen.

Uittreding kan alleen bij aanvang van een kalenderjaar en met een opzegtermijn van 3 volle kalenderjaren.

De gemeenschappelijke regeling bevat ook een artikel over opheffing (artikel 29). De regeling kan worden opgeheven bij besluit van ten minste twee derde van de colleges. Het bestuur van Aqualysis stelt dan een liquidatieplan op, dat de gevolgen van de opheffing en de liquidatie van Aqualysis regelt.

7. Hoe wordt Zuiderzeeland op de hoogte gehouden van de risico's en betrouwbaarheid van de bedrijfsvoering en dienstverlening?

Vanaf de oprichting van de GR hebben we als Waterschap Zuiderzeeland gesteld dat kosten, kwaliteit en continuïteit in de dienstverlening belangrijke criteria zijn voor een goede samenwerking rond Aqualysis.

Qua betrouwbaarheid van de dienstverlening en inzicht in het verwachte jaarresultaat worden we door Aqualysis op de hoogte gehouden zowel in de bestuursvergaderingen, als in het ambtelijke opdrachtgeversoverleg. Maandelijks krijgen we een bedrijfsrapportage van Aqualysis met de omvang van de uitgevoerde werkzaamheden en halverwege het jaar krijgen we een voortgangsrapportage (en prognose jaarresultaat).

Daarnaast werkt Aqualysis voor het overgrote deel van haar verrichtingen onder accreditatie en heeft binnen haar bedrijfsvoering diverse waarborgen ingebouwd om betrouwbare analyseresultaten te leveren. Deze accreditatie wordt jaarlijks tijdens een onafhankelijke inspectie geverifieerd.

8. Hoe wordt bepaald welke werkzaamheden – dienstverlening Aqualysis gaat leveren?

Jaarlijks wordt er tussen Aqualysis en Waterschap Zuiderzeeland een dienstverleningsovereenkomst opgesteld. In de dienstverleningsovereenkomst wordt opgenomen welke taken/welke werkzaamheden en in welke hoeveelheid in enig jaar worden afgenomen.

In de dienstverleningsovereenkomst die is opgesteld bij de start van Aqualysis in 2014 werd onderscheid gemaakt tussen basistaken en additionele taken (monsternamen en hydrobiologisch onderzoek). Bij de start van de GR was er een plicht de basistaken af te nemen en de additionele taken indien gewenst door een waterschap. Intussen maken alle waterschappen gebruik van het hydrobiologisch onderzoek. De monsternamen worden nog door de waterschappen Zuiderzeeland, Rijn & IJssel en Vallei en Veluwe zelf verricht.

Bij de omvorming van de GR tot een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) is dit onderscheid tussen basistaken en additionele taken komen te vervallen. Omdat de onderzoeksomvang van jaar tot jaar verschilt wordt er elk jaar een nieuwe overeenkomst gesloten tussen Aqualysis en Waterschap Zuiderzeeland. De dijkgraaf is bevoegd om de overeenkomst te ondertekenen.

9. Hoe wordt de omvang van de werkzaamheden bepaald?

Waterschap Zuiderzeeland dient voor 1 februari een inschatting te maken van de omvang van de verwachte dienstverlening door Aqualysis in het daaropvolgende jaar (en een meerjarenprognose voor de daaropvolgende jaren).

De omvang van de dienstverlening (onderzoeksomvang) wordt opgegeven in ILOW-punten (zie volgende vraag).

Deze inschatting van de onderzoeksomvang wordt gemaakt door de onderzoeksvragen vanuit watersysteemonderzoek, afvalwateronderzoek (o.a. controle en werking eigen zuiveringen), handhaving en controle lozingen, heffingsonderzoek (uitgevoerd door GBLT) te combineren in een totaal schatting.

Enerzijds is deze inschatting gebaseerd op de historische onderzoeksvraag vanuit de verschillende opdrachtgevers binnen Waterschap Zuiderzeeland. Anderzijds wordt de inschatting gebaseerd op ontwikkelingen (bijvoorbeeld in wetgeving en onderzoeksverplichtingen) en de variabele vraag naar kortlopende (projectmatig) onderzoeken in het daaropvolgende jaar.

10. Wat zijn ILOW-punten?

De vereniging ILOW is het overlegorgaan van de laboratoria van de Nederlandse waterbeheerders. De vereniging ILOW is het platform waarop de zes laboratoria (van de waterschappen en Rijkswaterstaat) afstemming plegen op zowel vakinhoudelijk als organisatorisch gebied. [ILOW | Over ons](#)

In het verleden is door ILOW een systeem opgezet om elke vergelijkbare verrichting (analyse/dienst) een zelfde aantal ILOW-punten door de verschillende laboratoria worden berekend. Dit ILOW-puntensysteem hanteert Aqualysis nog steeds (in een iets gewijzigde vorm) in haar producten en dienstencatalogus, waarin elke verrichting door Aqualysis aangeboden een aantal ILOW-punten wordt berekend.

Zie voor de actuele producten en dienstencatalogus: [producten-en-diensten_2023_v1.pdf \(sim-cdn.nl\)](#)

Op deze wijze wordt bijgehouden hoeveel werk (in ILOW-punten) voor Zuiderzeeland verricht is (en wordt vooraf een inschatting gemaakt van de hoeveelheid onderzoekspunten die Zuiderzeeland van Aqualysis gaat vragen)

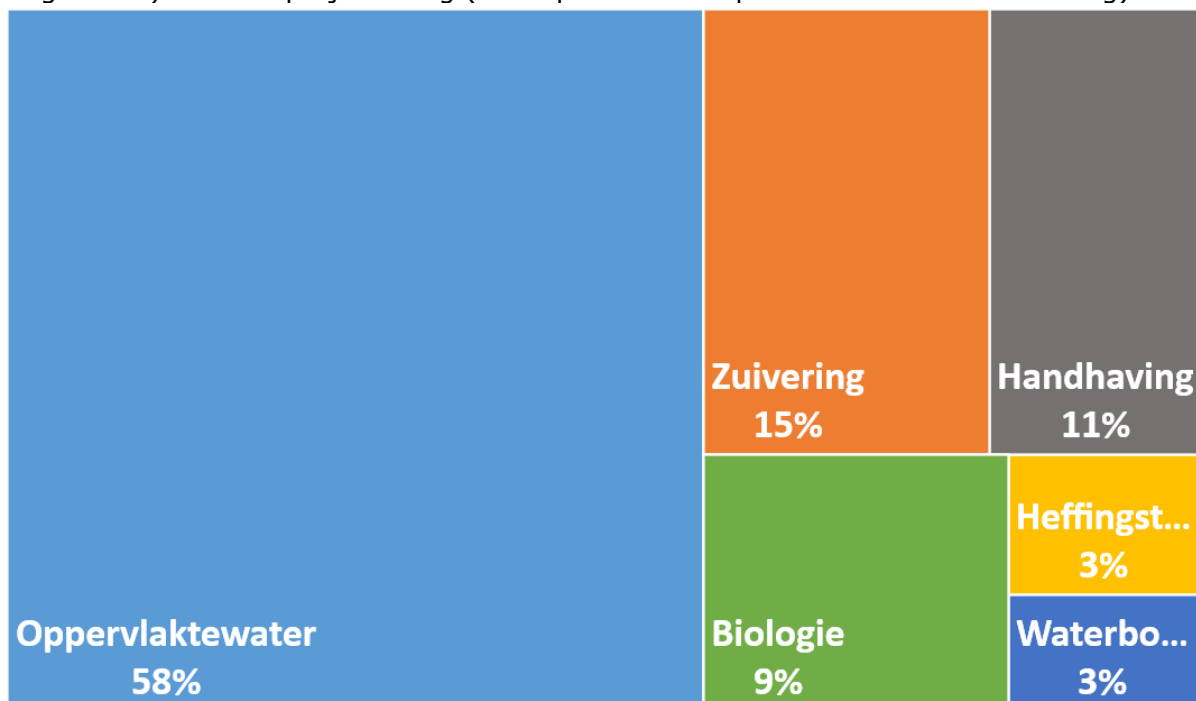
11. Hoe groot is de onderzoeksomvang (in ILOW-punten) van Zuiderzeeland?

De afgenomen (werkelijke) onderzoeksomvang in 2020, 2021, 2022 en de verwachte onderzoeksomvang (2023-2024) staat in onderstaande tabel uit de conceptbegroting 2024 (bron: ontwerp-begroting 2024 – hoofdstuk 5 meetvraag productie 2024- 2027). In de tabel staan tevens de afgenomen en verwachte onderzoeksomvang (in ILOW-punten) van de andere waterschappen (zie tevens vraag 13)

Productie / Meetvraag	2020 werkelijk	2021 werkelijk	2022 werkelijk	2023 begroot	2024 meetvraag	2024 relatief
Vechtstromen	990.575	969.664	999.480	1.084.000	1.040.000	26,7%
Vallei en Veluwe	706.767	744.582	697.694	713.000	670.000	17,2%
Rijn en IJssel	449.717	556.860	587.191	575.000	540.000	13,9%
Zuiderzeeland	665.034	696.313	573.270	670.000	620.000	15,9%
Drents Overijsselse Delta	874.958	939.859	925.842	1.035.000	1.021.500	26,2%
Totale eigen productie	3.687.051	3.907.278	3.783.477	4.077.000	3.891.500	100,0%
<i>indexcijfer jaar 2016 = 100</i>	<i>95,4%</i>	<i>101,1%</i>	<i>97,9%</i>	<i>105,5%</i>	<i>100,7%</i>	
Aanvankelijk begroot	3.679.875	3.730.500	3.842.000			
<i>afwijking realisatie tov begroting</i>	<i>0,2%</i>	<i>4,7%</i>	<i>-1,5%</i>			

12. Hoe ziet de interne verdeling van meetvraag binnen Zuiderzeeland uit?

Goede en betrouwbare informatie over de waterkwaliteit (van afvalwater, oppervlaktewater, waterbodems en bedrijven) komt bij Zuiderzeeland vanuit diverse werkprocessen. Deze werkprocessen, zoals planvorming waterkwaliteit (met daarbij de toetsing en beoordeling van de waterkwaliteit vanuit Kaderrichtlijn water of zwemwaterkwaliteit, baggerproces, bedienen en besturen van de zuiveringen, toezicht / handhaving en heffingscontrole van bedrijfsafvalwater, vragen heel variabele onderzoekspakketten aan bij Aqualysis. In onderstaande figuur is een interne verhouding in het aandeel ILOW-punten van Waterschap Zuiderzeeland verdeeld naar de belangrijkste onderzoekstypen. Het overgrote deel van het onderzoek is in het oppervlaktewater waarbij dit weer onder te verdelen is in 60% routinematig (meerjarig terugkerend) en 40% projectmatig (korte periodes en specifiekere onderzoeksvraag).

13. Hoe verhoudt dit zich tot de andere waterschappen?

De opdrachtgevers van de waterschappen hebben hun verwachte meetvraag tot 2027 opgegeven. Op basis van deze opgave is het aandeel van Zuiderzeeland in de totale onderzoeksomvang ongeveer 15%.

Verwachte productie / Meetvraag 2023-20265	2024 meetvraag	2025 meetvraag	2026 meetvraag	2027 meetvraag
Vechtstromen	1.040.000	1.040.000	1.040.000	1.040.000
Vallei en Veluwe	670.000	667.000	670.000	670.000
Rijn en IJssel	540.000	545.000	545.000	545.000
Zuiderzeeland	620.000	620.000	620.000	620.000
Drents Overijsselse Delta	1.021.500	1.026.500	1.041.500	1.041.500
Totale eigen productie	3.891.500	3.898.500	3.916.500	3.916.500
<i>indexcijfer jaar 2016 = 100</i>	<i>100,7%</i>	<i>100,9%</i>	<i>101,4%</i>	<i>101,4%</i>

14. Hoe werkt de kostenverrekening tussen Aqualysis en de waterschappen?

Het bestuur van Aqualysis heeft een bijdrageregeling vastgesteld, waarin de uitgangspunten van de kostenverdeling met de waterschappen is vastgelegd. In de kostenverdeling is bepaald dat de waterschappen een voorschotnota betalen (bij aanvang van het jaar), waarbij de kosten door Aqualysis gebaseerd op de begroting verdeeld worden naar het begrote aandeel (in geprognostiseerde productieomvang). Vanuit Zuiderzeeland gezien is deze voorschotnota ongeveer 15% van de begroting. Bij de eindafrekening over een jaar worden de werkelijke kosten (vanuit de jaarrekening), verdeeld naar het aandeel van het waterschap in de werkelijk geproduceerde aantal ILOW-punten. Bij de eindafrekening wordt het verschil bijbetaald of terugbetaald tussen het geprognostiseerde aandeel in de vooraf begrote kosten en de het werkelijke aandeel in de gerealiseerde kosten. Het werkelijke aandeel wordt niet alleen bepaald door hoe goed/slecht Zuiderzeeland zich houdt aan de geprognostiseerde onderzoeksomvang, maar tegelijk aan de mate van realisatie van alle andere waterschappen.

15. Hoe bereidt Aqualysis zich voor op de toekomst?

Het meten van de waterkwaliteit blijft een belangrijke taak van het waterschap. Waterkwaliteitsvraagstukken worden steeds complexer en daarbij is goed informatie de waterkwaliteit essentieel om te beoordelen op welke wijze maatregelen moeten worden genomen. Daarbij veranderen de beleidskaders rond meten en monitoren voortdurend. Zo loopt de huidige regelgeving Kaderrichtlijn Water tot het jaar 2027. De eerste inzichten vanuit Brussel voorzien een toename in het aantal te meten stoffen. Wellicht dat ook andere meetmethodieken en technologieën hun intrede gaan doen. Hierbij is nog niets zeker, te vroeg om daarover iets definitief te zeggen. Belangrijk is dat de samenwerking vanuit de vijf waterschappen en de uitvoeringsorganisatie Aqualysis onderzoeken welke nieuwe technieken, slimmere meetmethoden en technologie ingezet kan worden. Bij de fusieafspraken (2013) was de intentie om circa 2% van de begroting van Aqualysis te besteden aan innovatie. Vanaf 2020 is de productontwikkeling expliciet meegenomen in de begroting als een innovatiebudget (€ 200.000,--). Op dit moment wordt daaruit o.a. toepassing van (e-)DNA-onderzoek, inzet van sensoren binnen waterkwaliteitsvraagstukken van de waterschappen onderzocht.